



Zəngəzur dəhlizi: Qafqazdan dünyaya açılan yeni nəqliyyat arteriyası

Azərbaycan "Şərq-Qərb", "Şimal-Cənub" marşrutlarının
əvəz olunmaz tranzit qovşağına çevrilir

Müasir dövrdə dövlətlərin global rəqabət qabiliyyəti onların nəqliyyat-tranzit imkanları və logistik infrastrukturunun keyfiyyəti ilə birbaşa bağlıdır. Azərbaycan ötən onilliklərdə nəqliyyat sahəsində əsl intibah dövrünü yaşayıb. Ölkəmizin bu sahədə qazandığı uğurlar təsadüfi deyil və vaxtında atılmış uzaqgörən strateji addımların, genişmiqyaslı quruculuq işlərinin məntiqi nəticəsidir.

Son 20 ildə Azərbaycanda 21 min kilometr-dən çox avtomobil yolunun inşası, əsaslı təmiri həyata keçirilib, çoxsaylı körpü və tunellər istifadəyə verilib, dəmir yolları tam modernləşdirilib. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə qısa müddətdə 3 müasir beynəlxalq hava limanı tikilib. Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının (Ələt) ümumi yükəşirəmə nəticələrində davamlı artım müşahidə edilir. Ələt limanı illik 25 milyon ton yükdaşıma gücünə malikdir.

Azərbaycan Avrasiya materikinə ön mühüm nəqliyyat-tranzit mərkəzlərindən biri kimi özünü təsdiqləyib. Ölkəmiz yalnız "Şərq-Qərb" və "Şimal-Cənub" marşrutları üzrə yük axınını təmin etmir, həm də bu layihələrin perspektivli inkişaf modelini formalaşdırır. Bu strateji mövqe Azərbaycanın tranzit gəlirlərini uzunmüddətli dövrdə sabit saxlayacaq ön mühüm amildir.

Yaxın perspektivdə Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) istifadəyə verilməsi Azərbaycanın logistik gücünü zirvəyə daşıyacaq. Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) sadəcə nəqliyyat yolu deyil, regionun iqtisadi taleyini dəyişəcək və Azərbaycanı global tədarük zəncirinin vazkeçilməz hissəsinə çevirəcək bir layihədir. Orta dəhlizin (Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu) ikinci əsas qolu kimi fəaliyyət göstərəcək Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) bir neçə strateji üstünlüyü eyni anda təmin edir. İlk növbədə İrana gedən dəmir yolu xətti yenidən canlanacaq ki, bununla Rusiya-Bakı-Ağbənd-Naxçıvan-Culfa xətti ilə Fars körfəzinə çıxış əldə olunacaq.

Bakı yalnız Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) ilə kifayətlənmir, strateji təhlükəsizliyini təmin etmək üçün alternativ yolları da paralel inkişaf etdirir. Ağbənd qəsəbəsində Azərbaycanın maliyyə vəsaiti hesabına tikilən körpü Naxçıvana ikinci alternativ yol açır. Bundan əlavə, Türkiyə ilə əldə olunan razılaşma əsasında inşa ediləcək Qars-Naxçıvan dəmir yolu muxtar respublikanın birbaşa Türkiyə və Avropa dəmir yolları şəbəkəsinə qoşulmasını təmin edəcək. Naxçıvandan yüklər iki əsas səmtə - həm Türkiyə vasitəsilə Avropaya, həm də İran üzərindən Yaxın Şərqə paylanacaq. Çindən Avropaya gedən yüklərin daşınmasında bu yol ən səmərəli və sürətli alternativlərdən biridir. Bu çoxşaxəli yanaşma Azərbaycanı həm şərq-qərb, həm də şimal-cənub oxunda əvəz edilməz strateji partnyora çevirir. Dəhlizin illik 15 milyon ton yük qəbul etmək imkanı onun iqtisadi gücünü göstərir. Layihə təkcə ticarəti deyil, həm də regionda təhlükəsizliyi, turizmi və humanitar əlaqələri də stimullaşdıracaq.

Dəhlizin praktiki icrası istiqamətində böyük irəliləyişlər əldə edilib. Ölkə daxilindəki (Ağbənd istiqaməti) infrastruktur artıq tam yekunlaşıb. Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindəki 190 kilometrlik dəmir yolu şəbəkəsinin yenidən qurulması sürətlə davam edir. Qalan kiçikmiqyaslı işlər də cari ildə yekunlaşdırılacaq.

Prezident İlham Əliyevin yanvarın 5-də yerli media nümayəndələrinə verdiyi müsahibədə diqqət mərkəzində olan başlıca mövzulardan biri də Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) perspektivləri və bu layihənin regionun gələcək inkişafındakı rolu idi. Dövlət başçısı bu dəhlizi yalnız adı nəqliyyat marşrutu deyil, Azərbaycanın əsas torpaqları ilə Naxçıvanı birləşdirən tarixi-coğrafi bağın bərpası və beynəlxalq yükdaşıma potensialının artırılması üçün həlledici strateji addım kimi qiymətləndirdi: "Artıq mən də əminəm, Azərbaycan vətəndaşlarında şübhə yoxdur ki, Zəngəzur dəhlizi açılacaq. Onun adı fərqli ola bilər, amma mahiyyət dəyişmir...Sözsüz ki, Çin və Orta Asiya ölkələrindən gələn yüklərin də Zəngəzur dəhlizi boyunca hərəkət edəcəyini gözləyirik. Təbii ki, biz buna ilk növbədə Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə əlaqə kimi, həm də beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi kimi baxırıq. Bu gün Azərbaycandan Qərbə doğru bir dəmir yolu marşrutu var, onların sayı iki olacaq. İki həmişə birdən yaxşıdır, xüsusilə açıq okeana çıxışınız olmadığı və qonşu ölkələrdən keçməli olduğunuz bir şəraitdə...Bu axınlar isə hamımızın bildiyi kimi, bir çox istiqamətdə hərəkət edə bilər. Buradan iki istiqamətdə qərbə, bir istiqamətdə və daha sonra iki istiqamətdə - yenidən Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə cənuba, Yaxın Şərqə, Fars körfəzinə və əlbəttə ki, şimal istiqamətinə doğru axın olacaq ki, bu istiqamət də tam istifadəyə veriləcək".

Bu layihənin ABŞ administrasiyası səviyyəsində dəstəklənməsi məsələnin artıq siyasi müstəvidə öz həllini tapmasından xəbər verir. Prezidentin açıqlamaları göstərir ki, Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) artıq geridönməz bir prosesdir. Ermənistanın bu layihədən kənarda qalması isə yalnız öz iqtisadi təcridini dərinləşdirə bilər. Onilliklər boyu davam edən işğalçı siyasət bu ölkəni regionun nəhəng enerji və logistika layihələrindən kənarda saxlayıb. Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) açılması dənizə çıxışı olmayan Ermənistanın iqtisadi blokadadan qurtulması üçün unikal bir fürsətdir. Dövlətimizin başçısı müsahibədə bu məsələyə də toxunub: "Mən inanmıram ki, Ermənistan bu məsələdən boyun qaçırsın, bu, özünəqəsd kimi qiymətləndirilə bilər. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Amerika Prezidenti Tramp bu yola öz adını verib, artıq bu, onun yoludur. Ermənistandan da gələn xəbərlər onu göstərir ki, bu il bu yolun fiziki tikintisi nəzərdə tutulur...Amma yenə də deyirəm, bizim ərazimizdə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı artıq heç bir problem qalmayıb".

Azərbaycan həm diplomatik, həm də infrastruktur baxımından Cənubi Qafqazın nəqliyyat xəritəsini yenidən formalaşdıran tərəf kimi çıxış edir. Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) Azərbaycanın geosiyasi çəkisini artırır, ölkəni regionun logistik və kommunikasiya mərkəzlərindən birinə çevirir. Asiyadan Avropaya daşınan yüklərin həcmində hər il artması fonunda Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) qitələri birləşdirən vacib nəqliyyat əlaqəsi olacaq. Yükünü Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) ilə daşıyan dövlətlər və transmilli korporasiyalar regionun sabitliyində maraqlı olacaqlar ki, bununla Azərbaycan beynəlxalq aləmdə daha nüfuzlu və güclü dəstəyi olan dövlətə çevriləcək.

*İsmayıl QOCAYEV,
"Azərbaycan"*